

תוכן עניינים

15.....הקדמה

ספר בראשית

25.....פרשת בראשית

- 25 ..... דוגמא אישית - תנאי להצלחה בחינוך
- 28 ..... הנשען על ה' יתברך בכל כוחו - יינצל
- 31 ..... התבוננות בנפלאות הבריאה מביאה ליראת שמים

34.....פרשת נח

- 34 ..... מהו לימוד זכות על החוטא?
- 37 ..... עולם חסד ייבנה
- 39 ..... שינוי מקום גורם לשינוי מזל

41.....פרשת לך לך

- 41 ..... זהירות בכבוד הזולת
- 45 ..... אין סומכין על הנס במקום שמצוי היזק
- 48 ..... כוח התפילה

50.....פרשת וירא

- 50 ..... המתפלל על חברו נענה תחילה
- 53 ..... אף המובטח לטובה זקוק לתפילה
- 55 ..... הניסיון מביא את הישועה

© כל הזכויות שמורות למחבר

בכל עניני הספר ניתן לפנות ל-052-7677405

כריכה ועימוד: ח. איינשטיין
6582282@gmail.com | 052.7631216

עריכת לשון: מ. גליק 052-7614089

ספר שמות

פרשת שמות.....125

- 125.....צדקתו של יוסף - שנשאר באחוזה עם אחיו
129.....והייתם נקיים מה' ומישראל
131.....מעלת התפילה בעת צרה

פרשת וארא.....134

- 134.....התורה מרחיבה לבו של אדם
137.....כוח תפילתם של צדיקים
140.....צריך לפרש התפילה

פרשת בא.....142

- 142.....הבטחה לבנים
145.....לא לאחר קיום מצווה
147.....לא ישכח את מצוות ה' גם כשחי בהרווחה

פרשת בשלח.....149

- 149.....בכוחה של מסירות נפש להציל חיים
153.....בכל יום צריך להתפלל על מזונותיו
155.....מידה כנגד מידה

פרשת יתרו.....157

- 157.....כשתטעם את מתיקות התורה לא תרצה להפסיק
159.....לא יראה עצמו צדיק יותר מכפי שהוא באמת
161.....מנוחת השבת - בגלל ציווי ה'

פרשת משפטים.....163

- 163.....אל יתנשא העשיר בעת נתינתו לעני
166.....חובה ללמוד את פרטי המצוות השכיחים
169.....תרי"ג מצוות כנגד תרי"ג איברי האדם

פרשת תרומה.....172

- 172.....חביבה תרומה הניתנת מנדבת הלב
174.....הצדקה נמדדת לפי הזריזות
177.....הצדקה המעולה היא לפי המאמץ בעשייתה

פרשת תצוה.....179

- 179.....יעסוק בתורה שלא על מנת לקנטר או להתגדל
181.....יאמץ גופו בשביל דברי תורה
183.....כוחו של ויתור

פרשת חיי שרה.....58

- 58.....מעשה חסד צריך להיעשות עם מירב תשומת הלב
61.....חסד מקסימלי, לא מינימלי
63.....לפעמים שידוך מתעכב מפני שהשדכן אינו ראוי להיות השליח

פרשת תולדות.....66

- 66.....לאהוב את הברך בכל מצב
69.....להיזהר מלענות 'אמן' על ברכת רשע
71.....חומרתו של איסור רכילות

פרשת ויצא.....73

- 73.....איסור צער בעלי חיים
76.....הסגולה היא רק השתדלות והעיקר הוא התפילה
78.....אסור לבייש ברבים איש, אפילו רשע

פרשת וישלח.....80

- 80.....כך יש אהוות אחים!
83.....אהוות אחים אינה תלויה במתנות!
86.....לא לסרב למתנה שקיבלת!

פרשת וישב.....89

- 89.....נוק שתכליתו טובה אינו נחשב נוק
92.....כדי להינצל מנוק צריך לדייק בשליחות
95.....הישועה מגיעה רק כשאינו עוד מלבדו

פרשת מקץ.....99

- 99.....השתדלות גשמיית מצילה גם מבחינה רוחנית
102.....לעולם יקדים בשלום כל אדם
104.....עד היכן אפשר להגיע עם מחשבה שלילית?

פרשת ויגש.....107

- 107.....מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים
110.....מקום מגורים משפיע על כל אחד
112.....בשורה טובה - בהדרגה

פרשת ויחי.....115

- 115.....מעלת ברכה מתוך אהבה
118.....מהי הברכה הגדולה ביותר?
120.....מה יעשה האדם כדי שתפילתו תתקבל?

פרשת קדושים.....259

- 259..... אסור לשנוא חכם המוכיחו, ואסור לחכם לחשוך שישנאוהו
262..... אל תשמור בלב, אלא תאמר לו בפיו
264..... גם כשמתרחקים מעט עוברים על 'לא תשנא'

פרשת אמור.....266

- 266..... עיצומו של יום הכיפורים מכפר
268..... קדוש יהיה לך - קדושתו מסורה לך
270..... מעלת הכהן

פרשת בהר.....272

- 272..... כיצד יזכה האדם להצליח בכל אשר יפנה?
275..... כרחם אב על בנים
277..... כל מה שהקב"ה עושה - לטובה

פרשת בחוקותי.....280

- 280..... הוי גולה למקום תורה
283..... גם כשעוסק בתורה חייב במצווה המזדמנת לו
285..... אם אין פרנסה זה משום שאין תורה

ספר במדבר

פרשת במדבר.....291

- 291..... המתפלל על חברו כאילו ילדו
294..... כל מעשיך יהיו לשם שמיים
296..... מעלת הייחוס

פרשת נשא.....298

- 298..... הטוב של השני הוא רע בשבילי
300..... מעלת המחזיק לומדי תורה
302..... בני התורה קודמים!

פרשת בהעלותך.....304

- 304..... בכיה של תפילה או בכיה של ייאוש?
307..... אנו מצווים לשמור על הגרים
309..... ה' מקפיד ביותר על חילול שמו

פרשת שלח.....313

- 313..... כוונת המשלח משפיעה על השליח
316..... מעלת המלווה את חברו בשעה שיוצא לדרך
318..... רצה ה' לזכות את ישראל

פרשת קרח.....320

- 320..... זהירות ברגשות הזולת גם כשאנו צודק
323..... המשפיל את עצמו מגיע לכבוד ורוממות
326..... גדול השלום

פרשת כי תשא.....186

- 186..... מי שאינו עוסק בתורה יתמוך בלומדיה
189..... יש מספיק שכר ללומדי תורה ולמחזיקיה
191..... הקפדה על תוספת שבת בכניסתה וביציאתה

פרשת ויקהל.....193

- 193..... על ידי שמירת השבת תיעשה המלאכה בשאר הימים
195..... גם על ההימנעות ממעשה מקבלים שכר
197..... להקהיל קהילות ברבים

פרשת פקודי.....199

- 199..... אין עין הרע שולטת בכספי צדקה
202..... התורה מתקיימת על ידי חיבור של כלל ישראל
205..... לבנות בית הכנסת בתכלית היופי

ספר ויקרא

פרשת ויקרא.....209

- 209..... המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו
213..... קרוב ה' לשבורי לב
216..... חביבה מצווה בזמנה

פרשת צו.....218

- 218..... בזכות תורה וייסורים תבוא הגאולה
222..... מעשי האדם ניכרים לפי ריחו
224..... כוח התורה

פרשת שמיני.....226

- 226..... מאכלות אסורים מטמאים אפילו בשוגג
229..... הנהרה במאכלות אסורות זוכה לשמירה יתרה
231..... עיקר הקורבן הוא המחשבה שהבהמה באה במקומו

פרשת תזריע.....234

- 234..... מדוע נימול תינוק לשמונה ימים?
237..... סגולה לבן זכר
239..... האדם מביא על עצמו את ייסוריו

פרשת מצורע.....241

- 241..... צרעת איננה מחלה טבעית
245..... התורה חסה על ממונם של ישראל
248..... אין דבר שמרחיק האדם מקונו כלשון הרע

פרשת אחרי מות.....251

- 251..... הטעם שלא התפרש שכר המצוות
254..... לא יקיים רק את המצוות שיש בהן סגולה
256..... כל אחד אחראי על שמירת התורה של הכלל

פרשת ראה..... 397

- 397..... מהם התנאים לקבלת התוכחה?
401..... שמיעת התורה מביאה לברכה
403..... תפקידם של העניינים בעולם

פרשת שופטים..... 406

- 406..... כיצד יעשה הדיין משפט כהלכה?
409..... תמים תהיה עם ה' אלוך
411..... ה' עוזר לאדם שרוצה לנצח את היצר

פרשת כי תצא..... 415

- 415..... הנמנע מלהוכיח את בנו, סופו שימרוד גם בו
418..... חומרת המבזה תלמיד חכם
420..... הקב"ה יתבע את עלבונה של תורה

פרשת כי תבא..... 424

- 424..... השכר הוא למי שעוסק בתורה
427..... הוי לומד מכל אדם
429..... בכל יום יש להתפלל להינצל מהיצר הרע

פרשת נצבים..... 431

- 431..... יקבל גם את הרעה הבאה עליו בשמחה
434..... ישראל ממונים למנוע מהאחר לחטוא
438..... עם ישראל הוא עם סגולה

פרשת וילך..... 441

- 441..... לחנך את הקטנים ליראת שמיים
444..... גודל השכר על חינוך הקטנים
446..... פעמים שמריבוי הנאות שוכח האדם את ה'

פרשת האזינו..... 449

- 449..... התביעה מהאדם בלימוד היא כפי יכולתו
452..... רחמי ה' אפילו על עוברי רצונו
455..... מתי ראוי ללמוד תורה שבכתב ותורה שבע"פ?

פרשת וזאת הברכה..... 457

- 457..... מיהו העוסק במסחר שראוי לו להיות בשמחה?
459..... ההשקעה הבטוחה שוודאי תניב רווחים
461..... השכינה שורה גם על מחזיקי תורה

פרשת חוקת..... 328

- 328..... מעלת עם ישראל בקבלת התורה
332..... עיקר התשובה היא עזיבת החטא
335..... חפץ ה' שיתלו את רצונו בו

פרשת בלק..... 338

- 338..... המקלל לוקח סיכון שהקללה תשוב אליו
342..... מהי טענת היצר וכיצד מתגברים על טענתו?
345..... קירוב הגאולה בזכות הבינוניים שבעם

פרשת פנחס..... 347

- 347..... יש שכר רק למי שעוסק בתורה
350..... לימוד מתוך יישוב הדעת
352..... אחריות גדולה מוטלת על בן תורה

פרשת מטות..... 354

- 354..... מתי מצווה לנדור ולהישבע?
357..... אין המצווה נקראת אלא על מי שמוסר נפשו עליה
359..... תכלית המלחמה לקדש את שם ה' יתברך

פרשת מסעי..... 362

- 362..... מהו הזמן המוצלח ביותר בחודש?
365..... מתנת חינוך בתור חסד - נחשבת מצוות עשה
367..... פעמים שמה שנראה טוב אינו בדיוק כך

ספר דברים

פרשת דברים..... 371

- 371..... אל לדיינים להביט בפני בעלי הדין
374..... מתי צריך הדיין להתעלם מטענות בעלי הדין?
377..... סגולה להישמר מעין הרע

פרשת ואתחנן..... 380

- 380..... ארבעה תנאים לקבלת התפילה
383..... צדיק ורע לו, רשע וטוב לו - מדוע?
385..... השבת שקולה כנגד כל התורה כולה

פרשת עקב..... 388

- 388..... הנגע הוא תוצאה ולא עונש
392..... כל טובותיו הן מאת ה'
395..... כוחה של התורה

פרשת בראשית

סעודה ראשונה

דוגמא אישית – תנאי להצלחה בחינוך

היה זה אחד מימי בין הזמנים. איציק פקח את עיניו, הביט לעבר שעון הקיר הגדול וגילה לחרדתו שמאוחר. אבוי, הוא הפסיד את זמן קריאת שמע.

רוחו נפלה. פניו התכסו בסומק. ללכת להתפלל עכשיו? בשעה כזאת? אילו בושות... הוא הלך, כמובן. בחור ירא שמיים הוא. אך קיווה שאיש לא יראה אותו בקלוננו. כשסיים את התפילה, הופיע מולו חברו משה. השניים החלו לשוחח על דא ועל הא.

תוך כדי שיחתם עבר לפנייהם רב השכונה. השניים נדו בראשם לשלום.

הדבר הבלתי ראוי שעשה חברו, וכיוון שכך, דבריו נשמעים לנפש השומע, משום שדברי המוכיח באים מתוך נפשו, ואז יש סיכוי שהוא יקבל את תוכחת המוסר.

מוסיף רבנו: זהו גם פירוש הפסוק בקריאת שמע "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, ושננתם לבניך" - לפני שהאדם רוצה ללמד את בניו או את תלמידיו הנקראים 'בנים', צריך תחילה שיהיו הדברים על לבו ושתהיה לו יראת שמים בעצמו, ורק אז יוכל להשפיע על בניו ותלמידיו, ולקיים 'ושננתם לבניך' אלו התלמידים.

על פי זה מפרש רבנו את הפסוק בדרך רמז: כאשר אדם רוצה להשמיע דברי מוסר ויראה, הסדר הוא כלהלן: 'בראשית' - בתחילה, צריך להיות 'את השמים' - שהוא בעצמו יהיה ירא שמים, ואחר כך יהיה 'ואת הארץ' - יוכל להשמיע גם לבני הארץ את דברי יראת השמים והאנשים ישמעו אותם.

מדברי קודשו נלמד:

אדם שהוא ירא שמים המוכיח את חברו, דבריו מתקבלים על אוזניים קשובות. זאת משום שאדם ירא שמים אומר את דבריו בתמימות ובכנות, ללא נטייה אישית או אינטרסים עצמיים. כך מקבלים הדברים הנאמרים אמינות ומתקבלים על הלב.

וזו לשון קדשו: עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (ברכות ו:): כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, והטעם כי הירא דבר ה' ידבר מתוך קימת נפשו וכיון שכן, תכיר נפש השומעת ותקבל תוכחת מוסר, ואם הדברים יצאו מהגוף אין שייכות לנפש לשמוע, כמו שרמזו ז"ל במה

הרב השיב על ברכתם ואחר כך נעצר לידם. הוא התחיל לדבר עם איציק והעיר לו בעדינות על קימתו המאוחרת. הרב הוסיף וחיזק אותו בעניין חשיבות אמירת קריאת שמע בזמנה.

איציק הקשיב בתשומת לב, הודה לרב על דברי החיזוק ואף הבטיח שישתדל בלי נדר מעתה לקום להתפלל תפילת שחרית בזמנה.

כשהלך הרב לדרכו שאל אותו משה: "תסביר לי, איציק. איך יכול להיות שהקשבת ברצינות לרב ואף הודית לו על כך שהעיר לך, בשעה שבדיוק בשבוע שעבר חברנו לשיעור יאיר העיר לך על אותו דבר ולא התייחסת אליו?"

השיב לו איציק: "תלוי מי הוא המעיר. כאן הייתה הערה על ידי רב השכונה, אדם מלא ביראת שמים, ולכן קיבלתי את דבריו."

ולא ידע איציק שה"אור החיים" הקדוש אומר את אותם דברים בפרשתנו, פרשת בראשית.

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"

(א', א')

ה"אור החיים" הקדוש מצטט בקשר לפסוק זה את דברי חכמינו זיכרונם לברכה, שאמרו (ברכות ו:): "כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין".

ומבאר רבנו: כאשר אדם רוצה להוכיח את חברו בדברים: אם יצאו דבריו רק מהגוף - מפיו, ולא דיבר מתוך פנימיות נפשו, אין כל תועלת בכך, כי אין כאן התחברות לנפש של חברו, מפני שהתוכחה יצאה רק מהגוף. לעומת זאת כאשר המוכיח הינו ירא שמים, דבריו יוצאים מתוך עמקי נפשו הזכה על

ועוזב את כל השדכנים. תאמר לה: "רק אתה יכול לעזור לי. אין שום אחר שיכול לעזור לי". וכך תבוא ישועתך.

גם ה"אור החיים" הקדוש אומר דברים דומים.

"וַיֹּאמֶר קִין אֶל ה' גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְשׂוֹא. הֲנִי גֵרֶשֶׁת אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵי אֶסְתֵּר וְהֵיטִי נָע וְנָד בְּאֶרֶץ וְהָיָה כָּל מֵצְאֵי וְהִגְנִי. וַיֹּאמֶר לוֹ ה' לָכוּ כָּל הָרֶג קִין שְׁבַע־תַּיִם יָקָם וַיִּשֶׂם ה' לְקִין אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת אֹתוֹ כָּל מֵצְאוֹ" (ד', י"ג-ט"ו)

מקשה ה"אור החיים" הקדוש: מדוע מגיע לקין שכר של אות על מצחו? הרי קין היה רוצח, הוא רצח את אחיו! לכאורה מגיע לו שכל מוצאו יהרוג אותו! מדוע זכה לחנינה מאת הקדוש ברוך הוא?

אומר ה"אור החיים" יסוד גדול: קין פנה לה' ואמר לו: ריבוננו של עולם, אם אתה לא תציל אותי, אין אף אחד בעולם שיציל אותי! עיני נשואות רק אליך!

ובזכות מצווה זו, שהאמין שהוא צריך שמירה מאת ה', ריחם ה' עליו ורשם סימן בפניו של קין, לזיכרון טוב עבורו.

מדברי קודשו נלמד:

כאשר אדם פונה לבורא יתברך בלשון שכזאת, בחוסר אונים מוחלט שרק בו הוא תולה את ביטחונו, ואין לו כתובת אחרת

שאמר הכתוב (דברים ו') 'והיו הדברים וגו' על לבך' אז 'זשוננתם לבניך' הם התלמידים, והוא אומרו בראשית שהיא הידאה כאומרים ז"ל, ברא ה' את השמים פידוש, שיהיה ירא שמים, אז ישמע קולו וילמד אדם דעת, והוא אומרו את הארץ עב"ל.

סעודה שניה

הנשען על ה' יתברך בכל כוחו – יינצל

יואל הוא בחור מבוגר שעז רצונו להקים בית נאמן בישראל. מסתובב הוא בין שדכנים שונים אך בכל פעם הוא נענה בתשובה שלילית. אין לתאר את אכזבתו ואת הדימוי העצמי שלו שהולך ומתנמך מסירוב אחד למשנהו.

באחד הימים, כשמצב רוחו היה שפוף ביותר, הוא החליט ללכת אל רבו. במשך שעה ארוכה עמד ותינה בפני הרב את הקושי העצום אותו הוא חווה מדי יום. מדי פעם נחנק קולו והתקשה להמשיך לדבר.

הרב האזין בקשב רב, הנהן בראשו והשתתף אתו בצרתו. כשסיים סיפר לו הרב שישנה עצה הכתובה בספרים שאם יקיים אותה, בוודאי תתקיים משאלתו. "רצונך לדעת מה העצה?", סיכם הרב, "תלה את יהבך בה' לבדו

מלבדו, הרי זו מצווה גדולה, ובזכות מצווה זו ה' יתברך חונן ומציל אותו.

— (פסוק) —

וזה לשון קדשו: לכן כל הורג. טעם לכן, להיות שהכיר וידע, שאם ה' לא ישמרנו כל מוצאו יהרגנו, בשביל מצוה זו ריחם ה' עליו ואמר כל הורג וגו'. ורשם ה' אות בפניו כמשפטו הנהוג בעושה מצוה שנרשמת במצחו לטובה אות, והוא אומרו וישם ה' לקין אות עב"ל.

סעודה שלישית

התבוננות בנפלאות הבריאה מביאה ליראת שמים

באחד מימי חופשת בין הזמנים התקשר חיים לחברו יעקב ושאל: "מה דעתך לבוא אתי להתאוורר קצת בגן הבוטני? הוא גן מקסים, יש בו פרחים מרהיבים ביופיים, בטוח שתיהנה". יעקב היה נבוך מאוד. "תודה שאתה חושב עליי", אמר, "אך למעשה אינני יכול לבוא, כי יש לי ישיבת בין הזמנים באותו זמן. יציאה לגן הבוטני במקום זה תיחשב ביטול תורה".

במחשבה שנייה הוסיף יעקב: "נראה לי שגם לאחר הלימוד לא כדאי לצאת לשם כי זה בזבוז זמן". חיים המאוכזב נזעק מיד והשיב לו: "אני מבין שאין ללכת לגן על חשבון הלימוד, אבל אחרי הלימוד וודאי שיש ענין. היודע אתה שהתפעלות מנפלאות הבריאה והטבע מביאה את האדם ליראת שמים? תוכל לעיין ב"אור החיים".

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"

(א, א')

ה"אור החיים" הקדוש מביא את דברי הזוהר, שיראת שמים נקראת ראשית, כפי שכתוב 'ראשית חכמה יראת ה'".

אומר ה"אור החיים": ישנם שני מיני יראה: האחת היא יראת העונש, שהאדם ירא מהעונש שיקבל. והשנייה נקראת יראת הרוממות, שהיא יראה הבאה לאדם על ידי התבוננות בעוצם גדלותו הנוראה של הקב"ה.

העולם, ודמו אופן שניהם, האחת רמזה בתיבת אלקים, כי היא יראת הדין בקומו למשפט, והשניה רמזה באומרו את השמים ואת הארץ, והוא על דרך אומרו (תהלים ח, ד) 'כי אראה שמיך' וגו', ואמרו ז"ל (זוהר ח"א א:) כי יראת הרוממות תכנס בלב משכיל בהביטו בהתבוננות במעשה שמים וארץ מה גדלו מעשי ה', תתלהב הנפש ויירא מגדולתו יתברך שמו עכ"ל.

על פי זה מפרש ה"אור החיים" את המילה 'בראשית' ב' ראשית, כלומר: ישנם שני מיני יראה המכונים ראשית:

א. 'ברא אלקים', זוהי יראת העונש - הפחד מהדין והמשפט הרמוזים בתיבת אלוקים, שהוא השם המרמז על דין.

ב. 'את השמים ואת הארץ', זוהי יראת הרוממות, אליה מגיעים כאשר מתבוננים בבריאת שמים וארץ.

כפי שביאר הרמב"ם (יסודות פ"ב ה' א'-ב'): והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו ובברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד 'צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי'.

מדברי קודשו נלמד:

נפלאות הבריאה שמביאות לידי יראת שמיים הן התבוננות בבריאה כולה, החל מהשמיים והארץ, דרך הטבע, ועד לרמת החי והצומח, על מנת להבין את גדולת ה'. התבוננות זו, המבוססת על יראת הרוממות, מביאה להכרה באחדותו של ה' ובחכמתו, וגורמת לאדם להרגיש את מציאות השם בכל רגע.

זוה לשון קדשו: עוד תתפרש בי"ת של בראשית, על דרך אומרו ז"ל (הקדמת תיקו"ז ה:): כי שני אופני יראת ה' הם, האחת היא יראת העונש, והשניה היא יראת הרוממות, וזו יראה פנימית ומעולה מהראשונה. והוא שרמז באות בי"ת ראשית, כי שתי יראות הכין ה' לקיום